နိဒါန်း

မြန်မာသမိုင်းအဖွဲ့၏ တာဝန်ပေးချက်အရ မန္တလေးတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်မှ အလောင်းမင်းတရားကြီး အရေးတော်ပုံ ပေမူကို ကူးယူ၍ တည်းဖြတ်ပါသည်။ ထိုအရေးတော်ပုံ ပေမူသည် အလောင်းမင်းတရားကြီး နိုင်ငံစည်းရုံးသိမ်းသွင်းပုံ၊ နိုင်ငံချဲ့ထွင်ပုံကို အကျဉ်းမျှ ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအလောင်းမင်းတရားကြီး အရေးတော်ပုံကို တည်းဖြတ်ရာတွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးအကြောင်း ရေးသားထားသော စာအုပ်၊ စာတမ်းများ **အရေးတော်ပုံနှစ်စောင်တွဲ**ပါ တွင်းသင်းမင်းကြီးနှင့် လက်ဝဲနော်ရထာရေးသော **အလောင်းမင်းတရားကြီးအရေးတော်ပုံများ**၊ ဦးမောင်မောင်တင်၏ **ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး**ပါ အလောင်းမင်းတရားကြီးအကြောင်းနှင့် မုံရွေးဆရာတော် ရှင်အရိယာဝံသ အာဒိစ္စရံသီ ပြုစုသည့် **မဟာရာဇဝင်ကျော်** ပေမူမှ ကူးယူသည့် လက်ရေးမူ၊ **အလောင်းမင်းတရားအမိန့်တော်များ**ကို ဖတ်ရှုရသောအခါ အလောင်းမင်းတရားကြီးအကြောင်းကို ကျမ်းတစ်စောင်တစ်ဖွဲ့ ပြုစုလိုသည့်ဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ထိုအခိုက်တွင် မြန်မာသမိုင်းအဖွဲ့က အလောင်းမင်းတရားကြီးအကြောင်း ရေးသားပြုစုရန် တာဝန်ပေးပါသည်။

အလောင်းမင်းတရားကြီး အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေးရာတွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ညောင်ရမ်းမင်းဆက် ပျက်သုဉ်းပြီး အဝမင်းနှင့်တကွ အဝမင်းနိုင်ငံ ဟံသာဝတီမင်းလက်အောက် ရောက်နေသည့်အခြေအနေမှ အလွန်နည်းပါးသည့် စစ်သည်လက်နက်အင်အားနှင့် အလွန်အင်အားကြီးမားသော ဟံသာဝတီ ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်များကို ခုခံတွန်းလှန်၍ ဟံသာဝတီမင်းနှင့်တကွ ဟံသာဝတီမြို့တော်ကိုပါ သိမ်းယူနိုင်သည့် အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ အစွမ်းသတ္တိကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေ လိုပါသည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ စီမံဆောင်ရွက်မှုများ အစွမ်းသတ္တိများ မည်မျှကောင်းမွန်ထက်မြက်သည်ကို သိသာထင်ရှားစေရန် ညောင်ရမ်းမင်းဆက် နောက်ဆုံးမင်း မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိလက်ထက် အဝမင်းနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အခြေအနေတို့ကိုပါ အခန်း (၁)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ၏ ပျော့ညံ့မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေး မနိုင်နင်းမှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းမှုတို့ကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး ပျက်ပြားကာ သူခိုးဓါးပြ ထကြွခြင်း၊ လက်အောက်ခံ ကသည်း၊ ကွေ့၊ ဟံသာဝတီသားတို့ ထကြွပုန်ကန်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုပြဿနာရပ်များကို နိုင်နင်းအောင် ဖိဖိစီးစီး စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိ၍ ညောင်ရမ်းမင်းဆက် ပျက်သုဉ်းခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဒေသရာဇ်ခေတ်တွင် မင်းဆက်တည်မြဲရေး၊ ပဒေသရာဇ်မင်းနိုင်ငံ စည်ပင်ဝပြောရေး၊ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ လုံခြုံရေးသည် မင်း၏ အစွမ်းသတ္တိပေါ်တွင် မူတည်ပေသည်။ ဟံသာဝတီမင်းလက်အောက် သိမ်းယူခြင်းခံရပြီး စည်းလုံးရေးပြိုကွဲကာ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး ပျက်ပြားနေသည့် အဝမင်းနိုင်ငံကို စစ်အင်အားကြီးမားသည့် ဟံသာဝတီမင်းလက်မှ ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ရန် အလောင်းမင်းတရား မည်သို့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရသည်၊ အုပ်ချုပ်ရေးခိုင်မာ၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရန် မည်သို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်ကို သိသာ ထင်ရှားစေလိုပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာလျက် အလောင်းမင်းတရား၏ အစွမ်းသတ္တိကို အကဲဖြတ်နိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

အလောင်းမင်းတရားသည် ရဲစွမ်းသတ္တိရှိခြင်း၊ အမြော်အမြင်ရှိခြင်း၊ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ စည်းရုံးရေးကောင်းခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှု ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်း၊ စိတ်ဓါတ်ကြံ့ခိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်လိုသည်ကို မဖြစ်မနေ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်း၊ ကြံရည်ဖန်ရည်ရှိခြင်း၊ ခွဲသတ္တိရှိခြင်းတို့ကြောင့် မင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲလျက် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်း၍ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကို တည်ထောင်နိုင်သည်သာမက နိုင်ငံတော် ချဲ့ထွင်ရေးစစ်ပွဲများကိုပင် ဆင်နွှဲခဲ့ပေသည်။

အလောင်းမင်းတရားသည် နိုင်ငံစည်းရုံးသိမ်းသွင်းရေးအတွက် တိုက်ပွဲများဆင်နွှဲရင်း နိုင်ငံချဲ့ထွင်ရေး စစ်ပွဲများဆင်နွှဲရင်း အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် သာသနာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေခံ အုတ်မြစ်များကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည့်ပြင် ထိုအုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ သာသနာစည်ပင်ထွန်းကားသန့်စင်အောင် ဆောင်ရွက်ချက်များကိုလည်း တစ်စုတစ်စည်းတည်း လေ့လာနိုင်ရန် အလောင်းမင်းတရား၏ ပြည်တွင်းဆောင်ရွက်ချက်များဟု အခန်းတစ်ခန်း ရေးသားထားပါသည်။ နန်းသက် ရှစ်နှစ်အတွင်း (၁၇၅၂-၁၇၆၀) နိုင်ငံသိမ်းသွင်းရေး စစ်ပွဲများ၊ နိုင်ငံချဲ့ထွင်ရေးစစ်ပွဲများ အဆက်မပြတ် ဆင်နွှဲနေရသည့်ကြားက သိမ်းသွင်းပြီး မြို့ရွာများ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရန်၊ လုံခြုံရန်၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကျရန်၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရန်၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင်ရန်၊ သာသနာ ထွန်းကားရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့် အလောင်းမင်းတရား၏ စွမ်းရည်သတ္တိကို ချီးကျူးဂုဏ်ပြုရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ကို အခန်း(၁)တွင် အလောင်းမင်းတရားမတိုင်မီ အခြေအနေ၊ အခန်း (၂)၊ (၃)၊ (၄) တို့တွင် နိုင်ငံသိမ်းသွင်းရေးစစ်ပွဲများ၊ အခန်း(၅)တွင် နိုင်ငံချဲ့ထွင်ရေးစစ်ပွဲများ၊ အခန်း(၆)တွင် အလောင်းမင်းတရား၏ ပြည်တွင်းဆောင်ရွက်ချက်များဟု အခန်း(၆)ခန်း ခွဲခြားရေးသားပါသည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်း၍ မြန်မာမင်းနိုင်ငံကို ရန်ပြုသော ကသည်းနှင့် ကွေ့တို့၏ အန္တရာယ်ကို ရှင်းလင်းဖြိုဖျက်လျက် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်နှင့်တကွ တတိယမြန်မာနိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သော အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ကျေးဇူးကို ဤစာအုပ်ဖြင့် ဂုဏ်ပြု ကျေးဇူးဆပ်ပါ၏။

(ဒေါ်အုန်းကြည်)

အဖွဲ့ဝင်

မြန်မာသမိုင်းအဖွဲ့

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီး အမှာစာ	ကေ
နိဒါန်း	ကဲ
အခန်း (၁)	
မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိလက်ထက် အဝနိုင်ငံအခြေအနေ	၁
အုပ်ချုပ်ရေးပျက်ပြားခြင်း	၁
ကသည်းအရေး	၅
ဟံသာဝတီအရေး	၁၂
ဗညားဒလနန်းတက်ခြင်း	၁၉
ကွေ့အရေး	၁၉
အဝမြို့ပျက်ခြင်း	၂၆
အခန်း (၂)	
အလောင်းမင်းတရား(၁၇၅၂-၆၀)	၃၁
ဦးအောင်ဇေယျ မင်းအဖြစ်ခံယူခြင်းနှင့် ထီးနန်းစိုက်ထူခြင်း	
မုဆိုးဘိုတွင် ထန်းလုံးတပ်တည်ခြင်း	၃၄
သစ္စာပေးလာသော ဟံသာဝတီသံများအား တိုက်ထုတ်ခြင်း	၃၅
ဟံသာဝတီ ၃၀၀၀ တပ်ကို တိုက်ထုတ်ခြင်း	၃၇
မြင်းရည်တက်ဖွဲ့ခြင်းနှင့် ဘွဲ့ဦးပေးခြင်း	၃၈
မုဆိုးဘိုကို ဝန်းရံသည့် ဟံသာဝတီတပ်များကို အောင်မြင်ခြင်း	၃၉
မုဆိုးဘိုဝန်းကျင်းရှိ ဟံသာဝတီတပ်များကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခြင်း	
မြောင်းဝန်းတပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၄၃
ရွှေပေါင်လောင်တပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၄၅
ခင်လတ်တပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၄၇

ရွာသစ်ကြီးကို သိမ်းယူခြင်း	၄၇
ညောင်လှတပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၄၇
ခင်ဦးတပ်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခြင်း	၄၈
ငါးစို့ဇင်တပ်ကို အောင်နိုင်ခြင်း	၅၁
ရေဦးကုန်းဘက်တပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၅၂
တယ်တောတပ်ကို အောင်မြင်ခြင်း	၅၄
မုဆိုးဘိုတောင်ဘက်တစ်လွှား မြို့ရွာများကို သစ္စာပေးခြင်း	၅၅
ကျွန်းတောကြီးတပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၅၆
မင်းခင်းကို သိမ်းယူခြင်း	၅၆
ရတနာသိင်္ဃမြို့တည်ခြင်း	၅၈
ကွေ့ဂုဏ္ဏအိမ်ကို အောင်မြင်ခြင်း	၆၂
လောင်သာတပ်ကို အောင်မြင်ခြင်း	၆၄
အဝမြို့ကို သိမ်းယူခြင်း	၆၅
ဟံသာဝတီတပ်များ အဝကိုဝန်းရံခြင်း	၆၉
ဟံသာဝတီရေတပ်ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခြင်း	၇၂
ဟံသာဝတီကြည်းတပ်ကို အောင်မြင်ခြင်းနှင့် ဟံသာဝတီတပ်များ ဆုတ်ခွါခြင်း	၇၄
အခန်း (၃)	
အလောင်းမင်းတရားကြီး ပြည်မြို့ကိုသိမ်းယူခြင်း	
အဝမင်းနှင့် အမှုထမ်းတစ်ထောင်ကျော်ကို ဟံသာဝတီမင်းက ကွပ်မျက်ခြင်း	၇၉
မြေလတ်မြို့ ရွာသူကြီးများက ဟံသာဝတီသား အကြီးအကဲများကို သတ်ဖြတ်ခြင်း	၈၀
သစ်ခေါက်တပ်ကို သိမ်းယူခြင်း	၈၂
ဟံသာဝတီတပ်များ ပြည်မြို့ကို ဝန်းရံခြင်း	၈၃
သေနတ်ဝန် ရှမ်းပြည်သို့ ချီ၍ စော်ဘွားတို့အား သစ္စာပေးခြင်း	၈၄

အလောင်းမင်းတရားကြီး ဟံသာဝတီသို့ချီခြင်း	၈၅
လွန်ဆေးမြို့ကို သိမ်းယူ၍ မြန်အောင်ဟု သမုတ်ခြင်း	၉၂
အလောင်းမင်းတရား ဒဂုံသို့ချီခြင်းနှင့် ဒဂုံကို ရန်ကုန်ဟုသမုတ်ခြင်း	၉၃
တာမွေတပ်ကြီးကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခြင်း	၉၅
ဘောင်းနင်းမလစ်တပ်ကို အောင်မြင်ခြင်း	၉၆
သံလျင်ကိုတိုက်ခြင်းနှင့် အလောင်းမင်းတရားရဲမက်များ အရေးနိမ့်ခြင်း	၉၈
ရန်ကုန်မြို့တွင် မြို့စောင့်ထား၍ အလောင်းမင်းတရား ရတနာသိင်္ဃသို့ပြန်ခြင်း	၁၀၁
ဟံသာဝတီတပ်များ ရန်ကုန်မြို့ကို ဝန်းရံတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် အရေးနိမ့်ခြင်း	၁၀၂
ဟံသာဝတီတပ်ကြီးငါးတပ် ဝန်းရံသည်ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခြင်း	၁၀၃
အလောင်းမင်းတရားကြီး ရတနာသိင်္ဃမှ ရန်ကုန်သို့ချီခြင်း	၁၀၅
အင်္ဂလိပ်သံ ရောက်လာခြင်းနှင့် အလောင်းမင်းတရားကြီး ရာဇသံပြန်ပေးခြင်း	၁၀၇
ဒေါပုံတပ်ကြီးကို အောင်မြင်ခြင်း	၁၀၈
သံလျင်မြို့ကို အောင်မြင်ခြင်း	၁၁၀
ဒေါ်ခွယ်ယစက် အလောင်းမင်းတရားကြီးထံ ဝင်ရောက်လာခြင်း	၁၁၇
အခန်း (၄)	
အလောင်းမင်းတရားကြီး ဟံသာဝတီသို့ချီခြင်း	
ကျိုက်ပတိုင်တပ်ကို အောင်မြင်ခြင်း	၁၂၁
ရဟန်းတော်များ မေတ္တာရပ်ခံခြင်းနှင့် ရာဇသံပြန်ပေးခြင်း	၁၂၄
ဟံသာဝတီတပ်များ ထွက်တိုက်ခြင်း	၁၂၆
ဇေတုဝတီမြို့တည်၍ ဟံသာဝတီမြို့ပတ်လည် ဝန်းရံခြင်း	၁၂၈
စစ်သူကြီး တာလပန်း ထွက်တိုက်ခြင်း	၁၂၉
ဟံသာဝတီမြို့ပြင်တပ်ကြီးကို အောင်မြင်ခြင်း	၁၂၉
ဟံသာဝတီမင်း အညံ့ခံ၍ သမီးတော်ဆက်မည်ဟု ရာဇသံစေလွှတ်ခြင်း	၁၃၀

အလောင်းမင်းတရားကြီး ရာဇသံပြန်ခြင်း	၁၃၃
ဟံသာဝတီမင်း၏ သမီးတော်ကို အဆက်အသခံခြင်း	၁၃၄
လက်ဆောင်တော်များဆက်ခြင်း	၁၃၄
ဗညားဒလနှင့် စောဖြတို့ ပုန်ကန်ခြင်း	၁၃၅
ဟံသာဝတီမြို့ကို သိမ်းယူခြင်း	၁၃၇
ဘွဲ့အမည်များပေးခြင်း	၁၄၀
ရတနာသိင်္ဃမြို့တော်ကို ချဲ့ထွင်ပြုပြင်ခြင်း	၁၄၁
အခန်း (၅)	
နိုင်ငံတော်ချဲ့ထွင်ခြင်း	
မဏိပူရကသည်းပြည်ကို သိမ်းယူခြင်း	၁၄၅
ကသည်းစော်ဘွားထံ ရာဇသံပို့ခြင်း	၁၄၇
ကသည်းစော်ဘွား ထွက်ပြေးခြင်း	၁၄၈
ကသည်းမြို့ကို သိမ်းယူခြင်း	၁၄၉
ကသည်းစော်ဘွား၏ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို ရရှိခြင်း	၁၄၉
ယိုးဒယားသို့ ချီတက်ခြင်း	၁၅၂
မြိတ်နှင့် တနင်္သာရီကို သိမ်းယူခြင်း	၁၅၄
ကွီးမြို့ကို သိမ်းယူခြင်း	၁၅၅
ဖြတ်ဘီးမြို့၊ ရပ်ဘီးမြို့နှင့် သဖန်းပုံမြို့များကို သိမ်းယူခြင်း	၁၅၅
အလောင်းမင်းတရား ယိုးဒယားမှ ဆုတ်ခွါခြင်း	၁၆၀
အလောင်းမင်းတရားကြီး နတ်ရွာစံခြင်း	၁၆၂

အခန်း (၆)	
အလောင်းမင်းတရား၏ ပြည်တွင်းဆောင်ရွက်ချက်များ	
အုပ်ချုပ်ရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ	၁၆၅
လူမှုရေးဆောင်ရွက်ချက်များ	၁၇၈
သာသနာရေး ဆောင်ရွက်ချက်များ	၁၇၉
ဘုရားပျက်၊ ကျောင်းပျက်၊ ဇရပ်ပျက်များကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်း	၁၇၉
စေတီများတည်ခြင်း	၁၈၀
သာသနာသန့်စင်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	၁၈၂
နောက်ဆက်တွဲများ	
နောက်ဆက်တွဲ ၁	
မြင်းရည်တက်စာရင်း	၁၈၅
နောက်ဆက်တွဲ ၂	
မြင်းရည်တက်တို့၏ ဘွဲ့အမည်များ	၁၈၆
နောက်ဆက်တွဲ ၃	
လေးဆယ့်ခြောက်ရပ်ခေါင်းတို့ကို ပေးသော ဘွဲ့အမည်များ	၁၈၉
ကျမ်းကိုးစာရင်း	၁၉၁